

Facultat de Dret – Grau en Relacions Laborals

Pla docent de l'assignatura
Introducció al Dret (20630)

Curs 2012-2013

Pla Docent de l'Assignatura

Introducció al Dret

1. Dades descriptives de l'assignatura

Curs acadèmic: 2012-2013

Nom de l'assignatura: Introducció al Dret

Codi: 20630

Grau: Relacions Laborals

Nombre de crèdits ECTS: 4

Hores de dedicació estudiant: 100 (càlcul amb 4 crèdits)

Curs: 1er curs

Tipus: Trimestral

Període: 1er trimestre

Professorat: Dra. Neus Torbisco Casals (Grup 1), Dra. Jahel Queralt
(Grup 2)

Departament: Dret

Llengua de docència: Català

2. Presentació de l'assignatura i objectius de l'aprenentatge

L'assignatura d'Introducció al Dret s'imparteix al llarg del primer trimestre i està al càrrec de professors adscrits a l'àrea de Filosofia del dret.

La finalitat de l'assignatura és oferir una introducció a l'estudi del dret en el context de les societats democràtiques contemporànies. L'objectiu fonamental és que l'estudiant es familiaritzi amb un conjunt d'elements, idees i conceptes jurídics bàsics que contribuiran a la seva comprensió general del dret com a fenomen social i li permetran distingir-lo d'altres sistemes normatius com ara la moral. Així mateix, l'assignatura ofereix un vocabulari jurídic bàsic i una visió panoràmica de les bases de l'ordenament jurídic espanyol per tal que l'estudiant del grau en relacions laborals adquireixi l'instrumental necessari per aproximar-se a diferents disciplines jurídiques concretes (dret constitucional, dret laboral, etc.). Per últim, es planteja una reflexió crítica sobre els principals problemes de justificació normativa del dret i, en concret, sobre les relacions entre dret, moral i política. En especial, es posa l'accent en el problema dels límits de la interferència estatal en diferents àmbits mitjançant normes jurídiques.

Per tal d'assolir aquests objectius, el programa es divideix en cinc eixos bàsics:

En la **primera unitat**, explorarem el paper del Dret en l'organització social i les seves funcions bàsiques; ens plantejarem preguntes relacionades amb la rellevància de la regulació jurídica per la cooperació social i sobre la relativa autonomia del dret respecte d'altres sistemes normatius i també respecte del poder polític. La **segona unitat** està centrada en un anàlisi més detallat del concepte d'ordenament jurídic i de norma jurídica. Es posarà l'accent en les diferències amb altres tipus de normes com ara les normes morals o socials i, en general, amb sistemes alternatius de regulació de la conducta. Les distincions entre regles i principis i entre normes de dret públic i de dret privat permetran a l'estudiant diferenciar entre diferents tipus de normes jurídiques i identificar les especificitats de diversos sectors o branques del dret positiu, en especial del dret laboral. La **tercera unitat** té per objecte l'anàlisi d'un conjunt de conceptes jurídics bàsics: personalitat jurídica, dret subjectiu, deure i responsabilitat jurídica. Els anomenem *bàsics* perquè es tracta de categories comuns a totes les branques del dret i, en aquest sentit, el seu estudi ens permetrà comprendre millor la dinàmica del dret com a instrument de control social i la seva especificitat respecte d'altres formes de regulació de la conducta humana. La **quarta unitat** es centra en l'estudi dels trets fonamentals dels ordenaments jurídics propis dels estats democràtics i en les principals fonts del dret. Analitzarem, entre d'altres, el significat de nocions clau com ara "estat de dret", "separació de poders", "jerarquia normativa", "lleï" i "constitució". La finalitat és analitzar els trets comuns a la majoria d'ordenaments jurídics democràtics contemporanis i contribuir a la comprensió de la rellevància del procés de constitucionalització dels sistemes jurídics i la implicació d'aquest procés per la protecció dels drets fonamentals dels ciutadans (en especial dels anomenats "drets socials"). També ens plantejarem quins són els reptes que el actual procés de globalització i d'integració supra-nacional suposen per aquest model. Per últim, l'objectiu de la **cinquena unitat** és introduir elements relatius a la valoració moral del dret i a l'anàlisi crític de la legitimitat de la intervenció estatal mitjançant normes i institucions jurídiques. La finalitat és oferir eines que permetin incorporar un discurs crític sobre el dret, distingint per tant entre legalitat i legitimitat. Per tant, s'aprofundeix en les relacions entre dret, moral i justícia, fent especial èmfasi en la distinció entre paternalisme i perfeccionisme jurídics.

Com a objectius de l'aprenentatge, es persegueix:

1. Aprendre a identificar la dimensió jurídica dels problemes i conflictes socials; també a comprendre les funcions del dret en aquests conflictes i les especificitats

i límits d'aquesta forma d'ordenació social.

2. Coneixement dels conceptes jurídics bàsics i de les relacions entre ells.

3. Coneixement i anàlisi dels trets fonamentals dels sistemes jurídics comuns als estats democràtics contemporanis.

4. Conèixer les diferents peces del dret, identificar normes jurídiques i distingir-ne els diferents tipus.

5. Comprensió de textos jurídics bàsics, tant doctrinals com jurisprudencials.

6. Capacitat d'avaluació crítica del dret a partir de la reflexió ètica i de l'anàlisi de diferents visions sobre la justícia política.

3. Prerequisits per al seguiment de l'itinerari formatiu

No és necessari que l'estudiant hagi adquirit coneixements jurídics previs per tal de seguir aquesta assignatura, ja que els objectius són bàsicament introductoris i la finalitat és oferir eines conceptuals per tal de fer front a l'estudi de branques del dret específiques. Tanmateix, es pressuposa una cultura general compartida així com la capacitat d'estudi, d'expressió oral i escrita, de raonament abstracte i de comprensió de lectures. Aquestes habilitats s'han d'haver adquirit durant l'etapa formativa preuniversitària.

4. Competències a adquirir

Generals

G3.- . Capacitat d'anàlisi i de síntesi de la informació. L'assignatura pretén integrar els coneixements i fomentar la capacitat de interrelacionar conceptes i idees. S'avaluarà, sobre tot, als seminaris i a l'examen final S'avaluarà a partir de les intervencions orals a la classe teòrica i als seminaris, així com a les presentacions escrites i a l'examen final. Al llarg del curs es plantejaran problemes teòrics i pràctics.

G2.- Comunicació oral i escrita. S'avaluaran les propostes i la participació activa de l'estudiant

G7.- . Capacitat pel treball autònom

G4.-. Compromís ètic, entès com a raonament crític. L'assignatura té per objectiu introduir a l'estudiant en el raonament jurídic; es pretén que las opinions raonades i la relació entre dret i justícia s'expressin públicament en un context d'intercanvi dialèctic.

Treball en grup. Es fomentarà especialment en els seminaris.

Específiques

E21.- La capacitat d'identificar els problemes de relació entre el dret i altres sistemes normatius és un complement de la capacitat d'anàlisi. L'estudiant desenvoluparà una certa competència argumentativa de caràcter jurídic i també una visió crítica per plantejar crítiques al dret positiu.

5. Continguts de l'assignatura

El programa d'assignatura es compon de cinc blocs temàtics, que s'exposaran al llarg del curs tant en les sessions teòriques com en els seminaris.

Unitat 1. Introducció al fenomen jurídic

a) El Dret com a fenomen social distintiu. b) Problemes d'acció col·lectiva. Normes i cooperació social. c) Dret i control social. Regulació i integració. c) Dret i Seguretat. Seguretat en les relacions jurídiques i seguretat vers l'Estat. d) Dret, poder, govern. Legalitat, legitimitat, eficiència e) Podem prescindir del dret? *Ubi societas ibi ius*.

Unitat 2. Normes i ordenament jurídic

a) Normes socials, morals i jurídiques. Característiques de les normes jurídiques. b) Normes primàries i normes secundàries. Institucions i validesa jurídica. c) Regles i principis d) Normes de dret públic i normes de dret Privat: criteris de distinció i relativització de la distinció en un context globalitzat. L'exemple del dret laboral. f) El dret com a sistema normatiu, coactiu i institucionalitzat.

Unitat 3. Conceptes Jurídics Bàsics

a) La noció de personalitat jurídica. b) La noció de dret subjectiu. c) La noció d'obligació jurídica. Deures i sancions. d) La noció de responsabilitat jurídica: concepte i tipus.

Unitat 4. El dret als estats democràtics contemporanis

a) Introducció: estat de dret, estat democràtic i estat social b) Les fonts del dret: llei, costum i principis generals del dret. Les decisions judicials i les tradicions jurídiques. c) Breu introducció al sistema constitucional espanyol d) Constitucionalisme i democràcia: la supremacia de la Constitució i el paper dels Tribunals Constitucionals. e) La protecció de drets fonamentals. Especial referència als drets socials.

Unitat 5. Dret, Legitimitat i justícia

a) La valoració moral del dret i l'ètica normativa: distinció entre legalitat i legitimitat b) Alguns models de justícia: Utilitarisme *versus* liberalisme polític. Fonaments del liberalisme igualitari i del liberalisme conservador. c) Límits a la interferència estatal en l'autonomia privada. Liberalisme, paternalisme i perfeccionisme moral.

6. Bibliografia i recursos didàctics

Nota: Alguns dels temes i materials bibliogràfics que s'inclouen en el següent llistat es treballaran exclusivament en els seminaris. Tal com s'indica a l'apartat 7 d'aquest pla docent, és **imprescindible** que l'estudiant assisteixi a *totes* les classes (teòriques i pràctiques) havent realitzat les lectures obligatòries corresponents. Exceptuant els capítols o fragments de llibres de fàcil accés a la biblioteca, la resta de materials estaran disponibles a l'aula Moodle. El professor/a informará oportunament de quines lectures són estrictament obligatòries i quines complementàries abans de cada unitat. Pel que fa als seminaris, els enunciats i bibliografia específica per cada seminari es penjaran a l'aula Moodle com a mínim una setmana abans de cada sessió.

Materials d'estudi per unitats del programa:

Unitat 1

- M. Atienza, El sentido del derecho, Ariel: 15-31
- J.J. Moreso y J.M. Vilajosana, Introducción a la teoría del derecho, Marcial Pons, 2004, cap. 1
- N. Torbisco Casals, Les funcions del dret, EDIUOC, 20-46.

Unitat 2

- M. Atienza, El sentido del derecho, Barcelona, Ariel, 2001: 62-86
- A. Latorre, Introducción al derecho, Ariel, 2002: 15-32
- D. Martínez, Norma jurídica i sistema jurídic, EDIUOC 2008: 9-37

Sobre la distinció entre regles i principis:

- Ronald Dworkin, Los derechos en serio, Barcelona, Ariel, 1984: 72-80
- J.J. Moreso, J.M. Vilajosana, Introducción a la teoría del derecho, Marcial Pons, 2004: 89-92

Unitat 3

Sobre els conceptes de personalitat jurídica, deure i responsabilitat:

- M. Iglesias Vila, Els conceptes jurídics bàsics, EDIUOC 2008: 9-12, 23-32 i 37-47

Sobre el concepte de dret subjectiu i de sanció: C. S. Nino, Introducción al análisis del derecho, Ariel, 1999: 195-208; 168-173

Unitat 4

Sobre les fonts del dret (en general i en el dret espanyol):

- Alfred Font Barrot y José Luis Pérez Triviño, *El derecho para no juristas*, Deusto, 2009: 36-46

Sobre la noció d'Estat de dret, estat democràtic i estat social:

- E. Fossas i J. LL. Pérez, *Lliçons de Dret Constitucional*, Pòrtic, 1994: 119-128; 131-141; 145-154
- C. Viver Pi-Sunyer, *Constitució*, Vicens-Vives, 1996: capítols 3, 4, 5, 6, 7, 8 (p. 31-69).
- E. Díaz, *Estado de derecho y sociedad democrática*, Taurus: 1966 (darrera edició: 2010), en especial: capítols 1, 3 i 4

Sobre el concepte de constitució:

- E. Fossas i J. LL. Pérez, *Lliçons de Dret Constitucional*, Pòrtic, 1994: 73-85; 89-97

Unitat 5

- Alfred Font Barrot y José Luis Pérez Triviño, *El derecho para no juristas*, Deusto, 2009: cap. 5: 133-151.
- M. Sandel, *Justicia ¿Hacemos lo que debemos?*, Mondadori, 2011

7. Contingut temàtic dels seminaris

Es realitzaran 4 seminaris com a activitat en subgrup. La preparació prèvia de cada sessió per part dels alumnes és un requisit **imprescindible** per tal que els seminaris compleixin la seva funció principal: fomentar el debat, l'argumentació oral per tal de promoure l'assoliment de les competències generals i específiques que aquest pla docent identifica. Els enunciats dels exercicis i la informació bibliogràfica específica estaran penjades a l'aula Moodle i disponibles com a mínim una setmana abans de la data prevista per la realització del seminari. Si el professor/ra ho considera oportú, podrà exigir el lliurament per escrit de l'exercici.

A continuació s'indica el contingut temàtic general de cada seminari:

Seminari 1. Necessitat i funcions del Dret. Debatrem aquest tema a partir del debat sobre el pagament de “bonus” per part de les entitats financeres. L'objectiu és contribuir a assimilar les lectures i conceptes de la primera unitat del programa. La segona part de la sessió es centrarà en aprofundir en la distinció entre “regles” i “principis” jurídics. Ens plantejarem quins són els avantatges i els inconvenients de regular mitjançant regles o mitjançant principis a partir de la discussió d'un cas concret.

Seminari 2. Tipus de responsabilitat. Es proposaran una sèrie de casos i la lectura de textos específics per tal d'entendre els diferents sentits d'aquest concepte jurídic bàsic.

Seminari 3. Drets socials: concepte i protecció jurídica. El tercer seminari es centrarà en debatre el concepte de drets socials i la problemàtica entorn al seu reconeixement constitucional i protecció efectiva.

Seminari 4. Límits de la intervenció estatal: paternalisme i perfeccionisme. Debatrem aquest tema a partir dels dilemes entorn a les anomenades “mares de lloguer”.

7. Metodologia d'aprenentatge

Classes teòriques en grup. Prèviament a cada sessió teòrica l'estudiant haurà realitzat com a mínim les lectures obligatòries previstes en el material didàctic de cada unitat. L'objecte de les classes és comprendre i desenvolupar els conceptes i idees principals del temari i explicar les qüestions més complexes de l'assignatura (és a dir, les qüestions que són més difícils de comprendre quan es treballa de manera autònoma).

Seminaris. Es realitzaran 4 seminaris com a activitat en grups reduïts. Aquestes sessions també hauran de preparar-se amb antelació. Els enunciats dels exercicis així com les indicacions oportunes per realitzar-los es penjaràn a l'aula Moodle. Les hores de treball per la preparació dels seminaris seran dirigides amb l'objectiu que l'alumne desenvolupi la capacitat argumentativa i d'anàlisi crític a través de l'aplicació dels conceptes teòrics a problemes de la realitat socio-política. Tanmateix, la tasca autònoma de l'estudiant és crucial per l'aprofitament de les sessions presencials i consisteix, sobre tot, en la lectura de la bibliografia seleccionada i la reflexió sobre aquests materials a partir de les preguntes o indicacions específiques del professor/a.

En resum, la metodologia d'aquesta assignatura requereix la implicació activa del alumne en el seu procés d'aprenentatge. Aquesta implicació consisteix, principalment, en treballar i preparar autònomament abans de cada sessió els materials bibliogràfics corresponents, realitzant les lectures i els exercicis indicats. Aquesta preparació permet a l'alumne expressar els seus dubtes específics durant les sessions. Pel que fa al treball presencial, aquest consistirà en assistir a les classes magistrals i a les sessions en subgrup i participar-hi activament. Es fomentarà la reflexió crítica sobre les lectures i conceptes explicats.

El professor/a indicarà al inici de curs els seus horaris de tutoria individual.

8. Avaluació de l'assignatura

La nota final de l'assignatura es calcularà a partir de la següent proporció: L'examen final tindrà un valor del 70 per cent de la nota global i les activitats desenvolupades en els seminaris, juntament amb la presentació d'un breu assaig final, tindran un valor del 30%. És **imprescindible** aprovar l'examen final amb un mínim de 5 punts per superar l'assignatura.

L'examen final tindrà dos parts. La primera consisteix en una prova on es demanarà que l'alumne valori la validesa o incorrecció d'un seguit d'afirmacions i justifiqui la seva resposta breument. L'objectiu és avaluar el nivell de comprensió dels conceptes centrals de l'assignatura i la capacitat de l'estudiant d'interrelacionar-los mutuament. S'exigirà un mínim de respostes encertades per superar aquesta prova. La segona part de l'examen consistirà en respondre a 3 o 4 preguntes concretes a partir d'un cas real o hipotètic.

L'avaluació dels seminaris es realitzarà de la següent manera: En primer lloc, es valorarà l'assistència, que és **obligatòria**. Per tal d'obtenir una nota positiva, a més, es necessari assistir a totes les sessions havent realitzat les lectures previstes i, en el seu cas, haver preparat els exercicis programats, que podran ser individuals o en grup. La nota concreta que s'obtindrà depen, d'una banda, de la participació activa i informada en cada seminari, element que tindrà un valor del 60% de l'avaluació final; d'altra banda, els resultats de les diverses proves o activitats que s'hauran de realitzar al llarg del curs tindran un valor del 40%.

Les presentacions i treballs han de ser originals i propis. En l'apartat de bibliografia es faran constar totes les fonts utilitzades, pàgines web incloses. Malgrat que és recomanable que els estudiants treballin en grup fora de l'aula, les capacitats d'anàlisi i síntesi i d'expressió i comunicació són autònomes quan els treballs es lliuren a títol individual. En cas de detectar-se que s'ha plagiat un treball aliè, o bé que dos o més treballs són copiats, es suspendrà automàticament la nota dels seminaris.

Recuperació: Podran concórrer al procés de recuperació tots els estudiants que, havent participat en almenys el 50 % de les activitats d'avaluació continuada i havent-se presentat a l'examen final de l'assignatura hagin obtingut la qualificació final de suspens en l'avaluació trimestral. Els estudiants només podran recuperar aquella o aquelles activitats a les quals hagin obtingut una qualificació inferior a 5. L'examen serà susceptible de recuperació mitjançant un examen amb característiques similars i els seminaris podran recuperar-se mitjançant una prova presencial consistent en la resolució d'un cas pràctic.

9. Programació d'activitats

	Activitat presencial Classe teòrica	Activitat presencial Classe pràctica (seminaris)	Activitats autònomes
1 ^a setmana	G1 Explicació teoria (2 hs)		Estudi de la matèria teòrica (6 hs)
	G2 Explicació teoria (2 hs)		
2 ^a setmana	G1 Explicació teoria (2 hs)		Estudi de la matèria teòrica (6 hs)
	G2 Explicació teoria (2 hs)		
3 ^a setmana	G1 Explicació teoria (2 hs)		Preparació del seminari (6 hs)
4 ^a setmana	G1 Explicació teoria (2 hs)	Seminari n° 1 (2 hs)	Estudi de la matèria teòrica (6 hs)
	G2 Explicació teoria (4 hs)		
5 ^a setmana	G1 Explicació teoria (2 hs)		Preparació del seminari (6 hs)
	G2 Explicació teoria (2 hs)		
6 ^a setmana	G1 Explicació teoria (2 hs)	Seminari n° 2 (2 hs)	Estudi de la matèria teòrica (7 hs)
7 ^a setmana	G2 Explicació teoria (2 hs)		Preparació del seminari (6 hs)
8 ^a setmana	G1 Explicació teoria (2 hs)	Seminari n° 3 (2 hs)	Estudi de la matèria teòrica (7 hs)
	G2 Explicació teoria (2 hs)		

9 ^a setmana			Estudi de la matèria teòrica (10 hs) Preparació del seminari (6 hs)
10 ^a setmana	G1 Explicació teoria (2 hs)	Seminari n° 3 (2 hs)	Estudi de la matèria teòrica (10 hs)
	G2 Explicació teoria (2 hs)		
Total hores	16 hs	8 hs	76 hs
TOTAL HORES DE DEDICACIÓ = 100 hs (4 crèdits ECTS)			